

11. Juna 2012 se navrsava 20 godina kako je Srpska Demokratska Stranka, uz pomoc specijalnih odreda srpske policije iz Banja Luke, srusila demokratski izabranu vlast u Kotor Varosu, i pocelo ciscenje "neposlusnih" Bosnjaka i Hrvata. Ovim cinom SDS je napravio vojni udar i na nasilan nacin zauvijek promjenio zivote mnogim stanovnicima Kotor Varosa, kao i samu strukturu stanovnistva ispunjenu etnickim ciscenjem.

Naravno da ovo nije bio samoincijativni plan kotorvaroskog SDS-a, vec samo mali projekat u okviru velikog plana pokusaja podjele Bosne i Hercegovine i aneksiranja srpskih osvojenih podrucja sa Srbijom. U tom planu je bilo neophodno ocistiti sto vise nesrba, da bi povezivanje Kotor Varosa sa teritorijom Srbije bila opravdana.

Iako je na posljednjem popisu pokazano da struktura stanovnistva Kotor Varosa bila prilicno podjeljena na troje izmedju Srba, Hrvata i Bosnjaka, SDS je uz pomoc JNA i poslije preimenovane VRS uspio da ocisti Kotor Varos do te mjere da vise od 90% stanovnika danas cine Srbi.

Vrlo je tesko u detalje opisati sve grozote dogadjanja u periodu od samo 5 mjeseci koliko je trajao rat u Kotor Varosu, ali u kratkim crtama cemo navesti neke vazne dogadjaje kojih mnogi nece nikad moci da zaborave.

Dok su Hrvati i Bosnjaci tog proljeca 1992 planirali gdje ce na odmor na ljeto, komsije Srbi su se spremali za ono sto su dugo planirali. Samo su naivni vjerovali da nece doci do ratnih dejstava, a oni rjetko pametni poslali zene i djecu van zemlje.

Do kraja januara 1992. godine, SDS Kotor Varoš osnovao je Krizni štab (kasnije preimenovan u Ratno predsjedništvo), u skladu s "Uputstvom" Glavnog odbora SDS od 19. decembra 1991. (koje se još naziva i dokument o varijantama A i B). Krizni štab je bio u bliskom kontaktu s JNA. Pukovnik Peulić je prisustvovao sjednicama Kriznog štaba i naglašavao potrebu za koordinacijom između vojske, specijalnih jedinica i policije. Pokazalo se da su ti kontakti bili od ključnog značaja za preuzimanje vlasti u gradu koji je izvršen u junu 1992.

Dana 11. juna 1992. rano ujutro, na muslimanski Kurban Bajram, autobus sa specijalnim jedinicama srpske policije u pratnji dva transportera su usli u grad iz pravca Banja Luke. Odmah su napravili barikadu kod Pilane, i tako blokirali prilaz svima iz pravca D.Varosa. Nije trebalo dugo da preuzmu institucije policije i opstine, posto su i onako vecinu vaznih položaja drzali Srbi i nije bilo nikakvog organizovanog otpora u gradu. Svi nesrbi koji su isli to jutro na posao su bili uhvaceni na barikadama i privedeni u policiju ili na Pilanu, gdje je kasnije registrovan prvi logor za nesrbe u gradu Kotor Varosu.

Isti dan, vec ranije formirani Krizni štab je preuzeo vlast i uveo policijski sat za cijelu opštinu, naredio zatvaranje svih ugostiteljskih objekata i razoružavanje nesrba. Zaključeno je da se na svim važnim položajima zaposle Srbi, uključujući MUP, Opstinu, Dom Zdravlja itd.

Vecina gradskog nesrbskog stanovnistva se u strahu uputila u obliznja sela, gdje su ih docekali teski uslovi za zivot, jel je u narednih sedmicu dana padala jaka kisa gotovo svaki dan.

Hrvati i Bosnjaci zateceni situacijom, pokusavaju da se organizuju, no medjutim ozbiljne organizacije nije bilo, niti ikakve veze sa vrhovnim vlastima Bosne i Hercegovine. Tako prepusteni samim sebi pojedina sela su se individualno organizovala da pruze eventualni otpor na bilo kakav moguci napad, kakav je napravljen u gradu Kotor Varosu.

Regionalno Ratno predsjedništvo Kotor Varoša svjesno situacije, te da ih Srbija snabdijeva opremom i potpomaze paravojnim jedinicama i vojskom SRJ, nakon grada započeli su preuzimanje vlasti u ostalim selima na podrucju opstine Kotor Varos.

Srpsko preuzimanje vlasti u Kotor Varoši bilo je od početka do kraja brutalno i nasilno. U toku preuzimanja, uhapšeni su mnogi nesrbi (uključujući i istaknute ličnosti) i odvedeni u policijsku stanicu Kotor Varoš, gde su ih ispitivali, tukli i mučili. Neki su podlegli batinama. Prva dva mjeseca okupacije 1992. policija je hapsila nesrbe koji su bili na "njihovom spisku" koji je sastavljen na osnovu svjedočenja lokalnih Srba.

U toku ratnih operacija Srbi su koristili nekoliko improvizovanih pritvorskih objekata, uključujući osnovnu školu u Maslovarama, policijsku stanicu, kotorvaroški zatvor, školu u Kotor Varoši i Pilanu, gde su registrovana i mnoga silovanja.

Sva sela koja su pružila otpor, preuzimanju novoformiranoj srpskoj vlasti, bila su opljackana i spaljena. Svi muskarci koji su bili uhvaćeni, u ovim selima, su bili streljani ili pritvoreni u navedenim zatvorima. U roku od pet mjeseci, Srbi su uništili gotovo sve džamije i katolicke crkve na području opštine Kotor Varoš.

Krizni štab je vršio blisku kontrolu nad masovnim egzodusom nesrpskog stanovništva iz Kotor Varoša. Oni koji su odlazili morali su svoju imovinu ostaviti opštini. Ratno predsjedništvo se žalilo na to da iseljavanje stanovništva "nije ispunilo očekivanja" i izdalo naredbu da se organizuje agencija koja će se pozabaviti tim problemom na organizovani način. Vlada RS i Predsjedništvo RS bili su uključeni u konačno prisilno premeštanje nesrba iz Kotor Varoša. Nedeljko Đekanović je izjavio da se egzodus Bošnjaka "i sve aktivnosti provode na osnovu naređenja Vlade Predsedništva RS".

U Septembru 1992. godine, načelnik CSB Banjaluka Župljanin je najavio "konačni sukob i čišćenje terena" u Kotor Varošu, u zajedničkim naporima sa VRS. Najžurniji masakr u Kotor

Varoši desio se u školi u Grabovici 4. novembra 1992. ili oko tog datuma, kad su pripadnici VRS ubili više od 150 bošnjačkih zatvorenika. Te su se žrtve predale dan ranije u Večićima, i pokušale se probiti preko sume do Travnika, nakon što su nekoliko mjeseci pružale otpor.

Jedino Srpsko selo koje je stradalo na području opštine Kotor Varos su Serdari. Jedna diverzantska jedinica Bosnjaka je upala u selo i napravila odmazdu nad srpskim civilima. Za ovaj napad im se danas sudi u Sudu BiH.

Od Srba samo Stojan Zupljanin odgovara za zločine u Hagu, a još niko od lokalnih Srba nije osuđen niti priveden za zločine počinjene nad nesrpskim stanovništvom.

20 godina poslije, većina Bosnjaka i Hrvata žive po zemljama sirom svijeta, nemilo se sjećajući događaja od ljeta 1992, i vraćajući sjećanja na sretno dane zajedničkog života prije rata. Oni koji su ostali ili se vratili u Kotor Varos, žive sa gorkim ukusom sjećanja šta je bilo, jel često na ulicama sreću one koji su ih u kolonama vodili kroz grad, ili na bilo koji način maltretirali.

Na drugoj strani Srbi se pravdaju da su bili prisiljeni da preuzmu grad prvi, prije nego Bosnjaci ili Hrvati ga preuzmu i naprave zločin nad njima. Bilo kako bilo, ako je to bilo preventivno, zar je trebalo da dodje do tolikih zločina nad nesrbima i na tako brutalan način budu istjerani iz "naseg" grada.

Danas onaj Kotor Varos živi samo na slikama po raznim internet stranicama i sjećanjima kotorvarosana, dok novi Kotor Varos preživljava da se izbori sa novom strukturom tražici svoj neki novi duh i car...

<http://www.youtube.com/watch?v=2IHcOFd8GII>